

29.9.2026

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2026

HAKIJAN TIEDOT

Kunta: Polvijärvi

Kunnan yhteyshenkilön tiedot:

- Nimi: Mervi Pääkkö
- Nimike: Kunnanjohtaja
- Sähköpostiosoite: mervi.paakko@polvijarvi.fi
- Puhelinnumero: 040 104 6001

HAKEMUKSEN TIEDOT

A. Haettava summa, euroa:

Yksi miljoona (1 000 000) euroa

B. Mikäli kunta on saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin sen käyttökohde:

Polvijärven kunnalle vuonna 2025 myönnetty 560 000 euron harkinnanvarainen valtionosuuden korotus käytettiin kunnan yleisen taloudellisen aseman vahvistamiseen ja talouden tasapainottamiseen.

Tuki kohdistui kunnan kokonaisrahoitukseen eikä sitä ole kirjanpidollisesti kohdennettu yksittäiseen palveluun tai investointiin. Korotuksella vahvistettiin kunnan edellytyksiä selviytyä lakisääteisten palvelujen järjestämisestä, kattaa käyttötalouden menoja ja pienentää talouden alijäämää tilanteessa, jossa kunnan tulopohja ei muutoin riittänyt kattamaan toiminnan kustannuksia.

Vuoden 2025 tilikausi muodostui tästä huolimatta 628 164 euroa alijäämäiseksi. Myönnetty harkinnanvarainen valtionosuuden korotus oli siten kunnalle merkittävä, mutta se ei poistanut kunnan rakenteellista talouden epätasapainoa.

Kunta on vuoden 2025 jälkeen jatkanut omia talouden sopeuttamistoimiaan muun muassa henkilöstömenoja, palvelurakennetta, investointeja ja organisaation toimintatapoja tarkastelemalla.

- C. Yksilöidyt talousvaikeudet, joihin haetaan harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta sekä perustelut, jotka osoittavat em. vaikeudet poikkeukselliseksi tai tilapäisiksi. Lisäksi yksilöitynä talousvaikutusten ajankohta ja euromääräinen vaikutus kunnan talouteen.**

1. Valtionosuusjärjestelmän uudelleenjaon poikkeuksellisen suuri vaikutus

Hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä toteutettu valtionosuusjärjestelmän muutos on heikentänyt Polvijärven kunnan rahoitusasemaa poikkeuksellisen voimakkaasti. Sitä ennen sosiaali- ja terveydenhuolto sekä palo- ja pelastustoiminta järjestettiin Pohjois-Karjalassa vuosina 2017-2022 vapaaehtoisella kuntayhtymämallilla. Sote-kuntayhtymä tuotti kaikkina toimintavuosinaan merkittävästi vuosi vuodelta kasvanutta alijäämää, jotka kunnat omistajina kattoivat. Vuosina 2021-2022 kunnilta annettiin omistajaohjausta alijäämien pienentämiseen erinäisin esillä ollein keinoin, mutta omistajaohjaus ei tuottanut toivottua tulosta.

Polvijärven maksuosuus sote-kuntayhtymän alijäämistä v. 2021 oli yhteensä 628 139 euroa ja viimeisenä toimintavuonna 2022 peräti 1 173 304 euroa, mikä on rasittanut suoraan kunnan omaa taloutta ja taloudellista liikkumavaraa kunnan omissa palveluissa. Polvijärven valtionosuuksiin liittyvä vähennys oli 225 euroa asukasta kohden, kun koko maan keskimääräinen vaikutus oli noin 44 euroa asukasta kohden. Polvijärven osalta vaikutus on siten ollut noin 181 euroa asukasta kohden suurempi kuin valtakunnallinen keskimääräinen vaikutus. Mikäli Polvijärven vaikutus olisi vastannut valtakunnallista keskimääräistä tasoa, kunnan vuosittainen rahoitusasema olisi ollut noin 700 000 euroa parempi.

Talousvaikutuksen ajankohta: vaikutus realisoitui hyvinvointialueuudistukseen liittyneen valtionosuusjärjestelmän muutoksen yhteydessä ja vaikuttaa kunnan rahoitusasemaan vuosittain.

Euromääräinen vaikutus: noin 700 000 euroa vuodessa verrattuna tilanteeseen, jossa vaikutus olisi vastannut valtakunnallista keskimääräistä tasoa. Siun soten toimintamenot kasvoivat voimakkaasti vuosina 2021-2022 ja se on aiheuttanut Polvijärven kunnalle pysyvän, erittäin suuren valtionosuuksien vähennyksen. Kyseessä on kunnan näkökulmasta poikkeuksellisen suuri ja pitkäkestoinen rahoitusasemaa heikentävä vaikutus. Kyse ei ole kunnan omalla toiminnalla syntyneestä yksittäisestä kustannuksesta, vaan merkittävästä muutoksesta kunnan tulopohjaan.

Lisäksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ja viiden entisen omistajakunnan välillä on keskeneräinen riita-asia hallinto-oikeudessa soten palkkaharmonisaatiokulujen osalta, joiden vaikutus Polvijärven kunnan talouteen on -714 554 euroa.

2. Väestön vähenemisen vaikutus kunnan tulopohjaan ja palvelujen järjestämisen kustannuksiin

Polvijärven kunnan verotulot asukasta kohti ovat pitkään olleet viiden heikoimman kunnan joukossa koko Suomessa. Kunta ei ole pystynyt kattamaan valtionosuusmenetyksiään veroprosenttejaan korottamalla. Kunta korotti tuloveroprosenttiaan 0,89 prosenttiyksiköllä vuodelle 2024, jonka jälkeen se oli 8,50. Tuloveroprosenttia korotettiin vielä 0,5 prosenttiyksiköllä vuodelle 2025, jonka jälkeen se on nykyisin 9,00. Kunnan viime vuosien tilinpäätökset ovat siitä huolimatta olleet voimakkaasti

alijäämäisiä. Tuloveroprosenttia esitetään korotettavaksi myös vuodelle 2027, jolloin veroprosentti olisi 9,50.

Talousvaikutuksen ajankohta: vaikutus on jatkuva ja kumuloituva.

Euromääräinen vaikutus: vuoden 2025 verotulovaje talousarvioon nähden oli noin 234 000 euroa. Väestön vähenemisen pidemmän aikavälin vaikutusta ei voida yksiselitteisesti erottaa muista verotuloihin vaikuttavista tekijöistä. Polvijärvi on saanut nettomuuton käännettyä positiiviseksi, mutta väestön ikärakenne vie kunnan väkiluvun kehityksen vuosittain tappiolle.

3. Alaskirjausten vaikutukset ja taseen ylijäämän kuluminen kunnasta riippumattomista syistä

Kunta on joutunut tekemään kaksi suurta alaskirjausta. Kunnan tytäryhtiöiden osakepääomia alaskirjattiin ja ne pienensivät kunnan taseessa olevaa kumulatiivista ylijäämää em. summalla ja samalla heikensivät kunnan taloudellista asemaa.

Tällä hetkellä kunnan tase osoittaa varat ja velat siten, että niissä on huomioitu tiukentunut tulkinta omaisuuden arvostuksista. Kaikilla kunnilla tase ei ole vielä kunnossa omaisuuden arvostusten suhteen, joten kunnan omat toimenpiteet ovat niissä kunnissa vielä tekemättä.

Talousvaikutuksen ajankohta: vuonna 2023 tehdyt alaskirjaukset pienensivät merkittävästi taseen kumulatiivista ylijäämää sekä vuonna 2025 maksettu Siun Soten palkkaharmonisaatiokulu vei ylijäämän miinukselle.

Euromääräinen vaikutus: alaskirjausten vaikutus 2 135 000 euroa ja taseen kumulatiivinen ylijäämä kääntyi palkkaharmonisaatiokulun (-714 554 euroa) miinukselle 313 410 euroa.

Myöntämisperusteiden mukaan harkinnanvarainen korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen takia. Alaskirjaukset ovat juuri aikaisemman kehityksen aikaansaamia muutoksia kunnan tytäryhtiöiden ja kunnan taloudellisessa tilanteessa ja siten perusteena korotuksen saamiselle.

Kunnan kumulatiivinen ylijäämä ja lainamäärä ovat viime vuosien tilinpäätöksissä olleet seuraavat (€):

Tilinpäätösvuosi	Tilikauden <u>alijäämä</u>	Kum. yli-/alijäämä	Lainamäärä
2020		8 131 729	150 000
2021	1 336 108	6 795 620	0
2022	1 536 231	5 091 787	3 428 000
2023	2 780 607	2 311 180	10 007 797
2024	1 288 223	1 022 957	16 427 914
2025	628 164	-313 410	15 519 340

4. Yhteistoimintaneuvottelut

Kunta kävi alkuvuodesta 2024 yhteistoimintaneuvottelut, joissa henkilöstömenosäästöjen lisäksi selvitettiin myös muita säästökohteita. Työnantaja teki yhteistoimintaneuvotteluihin liittyvät päätökset vuoden 2024 loppuun mennessä. Yhteistoimintaneuvotteluihin pohjautuvilla päätöksillä saavutettiin noin 1,0 miljoonan euron säästöt, joista noin 0,6 miljoonaa euroa toteutui jo vuonna 2024. Polvijärven

kunta on aloittanut 17.9.2026 yhteistoimintaneuvottelut, joissa tavoitellaan noin 0,8 – 0,98 miljoonan euron sopeuttamistoimenpiteitä vuosien 2027-2029 aikana.

5. Työllisyydenhoidon kustannusten merkittävä kasvu

Vuoden 2025 alussa kuntien vastuu työllisyydenhoidosta muuttui TE-palvelu-uudistuksen myötä. Muutoksen yhteydessä myös kuntien taloudellinen vastuu työttömyydestä aiheutuvista kustannuksista kasvoi. Polvijärven kunnan työttömyyteen liittyvät maksut nousivat vuodesta 2024 yhteensä 287 000 euroa, eli noin 84 prosenttia (yhteensä 628 293 euroa).

Talousvaikutuksen ajankohta: vuodesta 2025 alkaen.

Euromääräinen vaikutus: noin 287 000 euroa vuodessa vuoden 2025 tasolla verrattuna vuoden 2024 tilanteeseen.

Kustannuspaine on Polvijärven kokoiselle kunnalle merkittävä. Samanaikaisesti kunnan on panostettava työllisyyden edistämiseen, jotta työttömyydestä aiheutuvia kustannuksia voidaan jatkossa pienentää.

D. Mikäli kunta on hakenut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vuonna 2025, niin perustelut miksi kunta hakee korotusta peräkkäisinä vuosina.

Kunta ei hae peräkkäisinä vuosina harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta pysyvän käyttötalousvajeen kattamiseksi tai oman sopeuttamisvastuunsa siirtämiseksi valtiolle. Hakemuksen lähtökohtana on edelleen kunnan oma vastuu talouden tasapainottamisesta. Kunta jatkaa organisaation, palvelurakenteen ja toimintatapojen uudistamista sekä etsii uusia keinoja menojen hallintaan ja tulopohjan vahvistamiseen. Peräkkäisinä vuosina haettava harkinnanvarainen valtionosuuden korotus on perusteltu ennen kaikkea sillä, että kunnan talouden sopeuttaminen on monivuotinen prosessi, eikä yhden vuoden tukitoimenpiteellä ole voitu korjata useista eri tekijöistä muodostunutta rakenteellista rahoitusvajetta

Vuoden 2026 hakemuksen perusteena on se, että kunnan talouden rakenteelliset haasteet ovat edelleen olemassa ja niiden vaikutukset näkyvät konkreettisesti vuoden 2026 talouskehityksessä. Kunta tarvitsee taloudellista liikkumavaraa, jotta välttämättömät rakenteelliset uudistukset voidaan toteuttaa hallitusti eikä talouden tasapainottamista jouduta tekemään liian nopeasti tavalla, joka vaarantaisi lakisääteisten palvelujen järjestämisedellytykset tai kunnan pitkän aikavälin elinvoiman.

Vuonna 2025 kunnan talouden suunta parani selvästi. Tilikauden alijäämä pieneni aiempien vuosien noin 2,8 miljoonan ja 1,3 miljoonan euron alijäämistä 628 164 euroon. Kunta toteutti samanaikaisesti merkittäviä omia sopeuttamistoimiaan, muun muassa henkilöstömäärää ja henkilöstömenoja vähentämällä, investointeja hillitsemällä sekä lainamäärää pienentämällä. Tästä huolimatta kunnan tilikausi jäi vuonna 2025 edelleen alijäämäiseksi. Myös vuoden 2026 talousennuste osoittaa, että talouden tasapainoa ei ole vielä saavutettu. Vuoden 2026 talousarviossa tilikauden alijäämäksi arvioitiin noin 406 000 euroa, mutta vuoden aikana toteutuneen kehityksen perusteella alijäämäennuste on noussut noin 659 000 euroon, koska verotuloja tullaan saamaan vähemmän kuin oli ennakoitu ja

työttömyysetuuksien kustannukset ovat kasvaneet. Siksi sopeuttamistoimia on tehty jo kuluvana vuonna enemmän kuin oli alun perin suunniteltu.

E. Kunnan omat toimenpiteet poikkeuksellisen tai tilapäisen taloudellisen tilan korjaamiseksi (tulojen lisäykset ja menojen vähennykset, omaisuusjärjestelyt jne.)

1. Toteutetut toimenpiteet

- a. Tuloveroprosentin korotus 0,89 prosenttiyksiköllä vuodelle 2024
- b. Tuloveroprosentin korotus 0,50 prosenttiyksiköllä vuodelle 2025
- c. Yhteistoimintaneuvottelut vuonna 2024, joiden 1,0 milj. euron vaikutus toteutuu täysimääräisenä vuodesta 2025 eteenpäin. Vaikutus on yhteissumma, joka käsittää henkilöstömenosäästöjen lisäksi kaikki muutkin taloutta korjaavat toimenpiteet.
- d. Omaisuuden myynti
- e. Avustusten pienentäminen
- f. Maksullisuuden lisääminen ja maksujen korottaminen, esimerkiksi kuntosalimaksut, salivuorojen maksut, varhaiskasvatuksen "sakkomaksu" lomien aikana
- g. Sivistystoimen osalta opetustoimen tuntikehyksen pienentäminen syksyllä 2026
- h. Luonnollisen poistuman huomioon ottaminen henkilöstömenosäästöjen aikaan saamiseksi, virkoja lakkautettu ja yhdistetty tai järjestelty toisin
- i. Business Joensuu palvelusopimuksen irtisanominen 1.1.2027 alkaen

2. Tulossa olevat ja päätetyt toimenpiteet

- a. Kiinteistöselvityksen / -salkutuksen laatiminen, kiinteistömässasta luopuminen/myynti/kylmilleen laittaminen asteittain, käsitellään kunnanvaltuustossa 6.10.2026
- b. Organisaatiouudistus ja yhteistoimintaneuvottelut, panostus elinvoiman ja työllisyyden vahvistamiseen ja henkilöstömäärän pienentäminen 8-11 henkilötyövuotta vuoteen 2029 mennessä (summana noin 800 000-980 000 euroa, työnantajan esitys neuvotteluiden pohjana)
- c. Lomapalkkavelan pienentäminen, realisoituu vuodenvaihteessa 2027-2028.
- d. Luonnollisen poistuman huomioon ottaminen henkilöstömenosäästöjen aikaan saamiseksi
- e. Vesimaksujen käyttöönotto kunnan ja vuokra-asuntoyhtiön huoneistoissa, lisäksi hulevesimaksujen käyttöönoton selvittäminen
- f. Yhtiöittämisten vaikutukset kunnan käyttötalouteen ja taseeseen (yhtiöittämistä ei voitu tehdä vielä vuoden 2026 aikana, koska Varkelta ei olla saatu kiinteistöjen arvottamisiin liittyviä päätöksiä)
- g. Tuloveroprosentin korotus 0,50 prosenttiyksiköllä vuodelle 2027
- h. Työllisyyden hoitoon panostaminen eri tavalla, jotta kunnan maksuosuuksien etuuksien maksamisessa saadaan käännettyä laskuun, uuden toimintamallin luominen, resurssia ei vähennetä, vaan lisätään

Kunta on hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman, jossa on listattu toimenpiteet, joilla kunnan taloutta saadaan tasapainotettua. Alla mainitut toimenpiteet tavoiteaikatauluineen tasapainottamisohjelmasta, jonka kunnanhallitus hyväksynyt 8.9.2025, 152 § ja yllä kahdessa taulukossa siis samalla vertailua toteutuneisiin ja myös tuleviin.

Toimenpide	Euromäärä	Aikataulu, alkaen vuodesta
Tulojen lisäyksiä:		
• tuulivoima, aurinkovoima (kiint. verot)?	200 000	2027
• kunnallisvero (veropohjan kasvu)	400 000	2025
• yhteisövero	100 000	2026
• kiinteistövero	50 000	2026
• valtionosuudet/valtionosuusuudistus	200 000	2027
• metsän myynti	50 000	2026
• kiinteän omaisuuden myynti: metsätilat, sirpaletontit, tarpeettomat rakennukset. Taloutta parantaa ainoastaan myyntivoitto, myyntitappio huonontaa.	50 000	2026
• lukion oppilasmäärän kasvun vaikutus valtionosuuteen	30 000	2025
• kaukolämpöyhtiön myynti?	1 000 000	2027
• maksullisuuden läpikäynti: vesi- ja jätevesimaksut, rakennuslupamaksut, maa-aineslupamaksut, salivuorot, kuntosalimaksut jne.	40 000	2026
Menojen vähennyksiä:		
• poistojen vähentyminen: kunnan vuokra-asuntojen siirto yhtiölle, kertaluontoinen	60 000	2025
• sote-kiinteistöjen yhtiöittämiseen liittyvä kertaluontoinen poistoeron käsittely: Kunta voi tulouttaa jäljellä olevan poistoeron siinä yhteydessä, kun tilat siirtyvät sote-kiinteistöt omistavalle yhtiölle.	2 210 000	2025
• Työmarkkinatuen maksuosuus, eli Kelan sakkomaksut	20 000	2026
• Business Joensuun elinkeinoneuvonta	108 000	2027
• avustusten pienentäminen	20 000	2026
• toimintojen ulkoistaminen	100 000	2026

• hyvinvointipalvelujen osalta perusopetuksen ja lukion tuntikehityksen tarkastelu	50 000	2026
• palvelualueiden ja ko. toimielinten itsensä määrittelemät säästökohteet	100 000	2026
• investointien karsiminen, vähentää tulevia poistoja tämän verran. Huom. ei ole olemassa oleva meno!	50 000	2026
• henkilöstömenosäästöt: luonnollinen poistuma, eläköitymiset, tehtävien yhdistelyt	40 000	2026
• lomapalkkavelan pienentäminen pitämällä vuosilomat ajallaan	20 000	2026

F. Muut huomiot ja lisätiedot:

Polvijärven taloudellista tilannetta ei selitä yksi yksittäinen tekijä. Kunnan taloudellinen liikkumavara on kaventunut samanaikaisesti valtionosuusjärjestelmän muutoksen, väestökehityksen, alhaisen verotulopohjan, työllisyydenhoidon kustannusten kasvun sekä aikaisempaan toimintaan liittyneiden alaskirjausten ja muiden kertaluonteisten taloudellisten rasitteiden seurauksena. Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus mahdollistaisi näiden muutosten toteuttamisen hallitusti. Taloudellinen liikkumavara on erityisen tärkeä pienessä kunnassa, jossa yksittäisenkin merkittävän kustannusmuutoksen vaikutus käyttötalouteen on suuri ja jossa henkilöstö- ja palvelurakenteen muutokset näkyvät nopeasti kuntalaisten palveluissa.

Polvijärven kunta hakee harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta siten osana useamman vuoden talouden tasapainottamisprosessia. Kunnan tavoitteena on vähentää riippuvuutta harkinnanvaraisesta rahoituksesta pysyvillä rakenteellisilla ratkaisulla ja vahvistaa samalla kunnan elinvoimaa, työllisyyttä ja tulopohjaa.

Kunnan tavoitteena on, että talouden tasapaino saavutetaan ensisijaisesti pysyvillä rakenteellisilla ratkaisulla. Näitä ovat muun muassa henkilöstömäärän sopeuttaminen luonnollisen poistuman ja tehtävien uudelleenjärjestelyjen kautta, kiinteistökannan vähentäminen, palvelurakenteen tarkastelu, työllisyyden hoidon toimintamallin uudistaminen sekä tulojen lisääminen elinvoimaa ja veropohjaa vahvistamalla. Hakemuksessa esitetty tasapainottamisohjelma osoittaa, että korjaavia toimia on suunniteltu usealle vuodelle eikä kunnan talouden tasapainottamista ole rakennettu harkinnanvaraisen valtionosuuden varaan.

Polvijärvi ei hae miljoonaa euroa siksi, ettei kunta olisi sopeuttanut talouttaan, vaan juuri siksi, että kunta on sopeuttamassa talouttaan, mutta tarvitsee rakennemuutoksen läpiviemiseen riittävän siirtymäajan ja taloudellisen liikkumavaran.

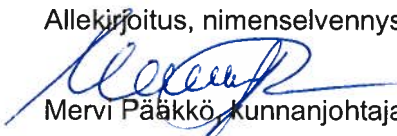
Hakemuksessa olevan perusteella Polvijärven kunta hakee harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta 1 000 000 euroa vuodelle 2026 ja katsoo täyttävänsä lain mukaiset myöntämisperusteet.

Aika:

Polvijärvellä 29.9.2026

Polvijärven kunta

Allekirjoitus, nimenselvennys ja nimike

Mervi Pääkkö, kunnanjohtaja

Liitteet: Ei erillisiä liitteitä, tässä hakemuksessa on esitetty kaikki perustelut.